

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Lauri Hussar
Riigikogu esimees
Riigikogu
riigikogu@riigikogu.ee

Teie 11.08.2026 nr 2-3/15-588

Meie 07.09.2026 nr 9-2/5894-2

Vastus Riigikogu liikme kirjalikule arupärimisele

Lugupeetud Lauri Hussar

Riigikogu liige Aleksandr Tšaplõgin esitas 7.08.2026. a justiits- ja digiministrile vastamiseks viis küsimust seoses prokuratuuri poolt sõlmitud kokkuleppega rahvusvahelise kuritegeliku rühmituse juhiga, kes tegeles telefonipettustega. Rahvasaadiku sõnul on nimetatud otsus põhjustanud laia avaliku poleemika. Inimestel tekkivat paramatult küsimused nii kannatanute õiguste kaitse tõhususe kui ka sellise praktika võimalike õiguslike tagajärgede osas. On põhjendatud kartus, et sellise kokkuleppe sõlmimine võib luua pretsedendi, mille puhul isikud, kes on toime pannud eriti suure ulatusega pettusi, saavad võimaluse vältida reaalselt karistust, tagastades vaid osa varastatud vahenditest.

Oma sisult on 7.08.2026. a esitatud küsimused sarnased varasemalt ehk 29.07.2026. a esitatuile ning ministri poolt ka juba vastatud. Seetõttu võivad praegused selgitused olla varasematega kattuvad.

1. Kas selle kriminaalasja raames on kannatanutele hüvitiste maksmine alanud? Kui jah, siis kui palju kannatanuid on juba hüvitist saanud ja milline on väljamakstud summa kogusumma?

Artur Yermolayevi kriminaalasjas on kokkuleppemenetluse osana tasutud 8,5 miljonit eurot prokuratuuri deposiitarvele. See raha suunatakse Eesti kannatanutele, kellele tekitati kahju kuritegeliku organisatsiooni tegevuse tulemusel, ning ülejäänud osa läheb riigieelarvesse. Eestis on tuvastanud ligikaudu 500 kannatanut, kellele tekitati kokku ca 5,4 miljoni euro ulatuses kahju.

Tänaseks ei ole veel kannatanutele väljamakseid tehtud ning lõplik hüvitamisele kuuluv summa selgub pärast kõigi kannatanute juhtumite kontrollimist. Kui pärast kannatanutele tekitatud kahjude hüvitamist peaks osa rahast jääma kasutamata, laekub see vastavalt seadusele riigi tuludesse.

Kannatanud ei pea ise midagi tegema – politseil ja prokuratuuril on info olemas ning politsei tegeleb edasi täpsemate kahjusummade väljaselgitamise, sh muude detailidega, mis annavad võimaluse kannatanutele raha tagasi maksta. Seda teavet on avalikult jagatud ka meedias¹.

Politsei- ja Piirivalveamet (PPA) on praeguseks suhelnud mitmesaja kannatanuga, kes skeemi tõttu raha kaotasid, kuid mitmesaja inimese juhtumid vajavad veel üle vaatamist. Iga juhtumi puhul tuleb eraldi üle kontrollida kannatanu konkreetne seos selle kriminaalmenetlusega, mille raames on võimalik kahjusid hüvitada ning välja selgitada neile tekitatud kahju lõplik suurus. Menetluse käigus kogutud andmed ei pruugi kajastada inimesele tekitatud kahju täies ulatuses, mistõttu tuleb enne väljamaksete tegemist kõik asjaolud uuesti üle vaadata. Samuti tuleb mõnel juhul lahendada ka täiendavaid küsimusi, näiteks, mida teha olukorras, kus kannatanu on vahepeal surnud.

¹ <https://arileht.delfi.ee/artikkel/120605197/politsei-pingutab-et-ukraina-kelmibossi-ohvrid-saaksid-oma-raha-tagasi-selle-aasta-lopuks>

2. Kuna tekitatud kahju kogusumma ületab eeldatavasti hüvitamiseks mõeldud summat, siis kuidas korraldatakse vahendite jaotamine kannatanute vahel?

Nii nagu eelmises küsimuses selgitatud, tegeleb sisuliste küsimustega PPA, kes paneb paika vahendite jaotamise jne.

3. Kas ministeerium leiab, et selliste kokkulepete sõlmimine vastab õigluse põhimõttele ja aitab kaasa ühiskonna usalduse tugevdamisele kohtusüsteemi vastu?

Õigust mõistab põhiseaduse kohaselt sõltumatu kohus. Prokuratuur juhib kohtueelset menetlust, tagades selle seaduslikkuse ja tulemuslikkuse ning esindab riiklikku süüdistust kohtus. Prokuratuuri volitusi kriminaalmenetluses teostab prokuratuuri nimel prokurör sõltumatult, alludes ainult seadusele. Justiits- ja Digiministeeriumi pädevusse ei kuulu kohtute ja prokuratuuri tegevuse hindamine konkreetse kriminaalasja menetlemisel.

Kokkuleppemenetlust kasutatakse üksnes juhul, kui kuriteos kahtlustatav nõustub talle määratava karistuse, sealhulgas sellega kaasnevate kohustuste täitmisega. Menetlusliigi valib prokurör iga kriminaalasja puhul eraldi, hinnates konkreetse juhtumi asjaolusid ning kokkuleppemenetluse kohaldamise eeldusi ja võimalusi.

Kokkuleppemenetluse valik on mõistlik viis tagada kannatanutele raha tagasisaamine ja vältida aastatepikkust ning maksumaksjale väga kulukat kohtumenetlust, mis tõenäoliselt võib jätta kannatanute nõuded katteta.

Prokuratuuri jaoks on oluline kannatanute õiguste kaitse, kahju hüvitamise toetamine ja turvatunde taastamine. Asja lahendamiseks kokkuleppemenetluse valimisel seati peamiseks eesmärgiks tekitatud kahjude hüvitamine. Seejuures on karistusseadustiku kohaselt kahju vabatahtlik hüvitamine karistust kergendavaks asjaoluks.

4. Kas ministeerium näeb riski, et antud kohtulahend võib kujuneda pretsedendiks teistes suurte pettustega seotud kriminaalasjades, kus süüdistatavad saavad loota reaalsest vangistusest vabanemisele osalise kahju hüvitamise vastu?

Küsimus kattub eelmises esitatuga. Kordan veelkord, et kokkuleppemenetlust kasutatakse üksnes juhul, kui kuriteos kahtlustatav nõustub talle määratava karistuse, sealhulgas sellega kaasnevate kohustuste täitmisega. Menetlusliigi valib prokurör iga kriminaalasja puhul eraldi, hinnates konkreetse juhtumi asjaolusid ning kokkuleppemenetluse kohaldamise eeldusi ja võimalusi.

5. Kas ministeerium kavatseb analüüsida selle praktika õiguslikke tagajärgi ja vajadusel algselt muudatusi seadusandluses, et tagada tasakaal kannatanutele kahju hüvitamise ja karistamatuse vältimatuse põhimõtte vahel?

Ministeerium ootab kindlasti Riigikogu menetluses oleva Vabariigi Valitsuse poolt 1.06.2026 algatatud² võlaõigusseaduse, krediitiasutuste seaduse ning makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse muutmise seaduse (finantspettuste ennetamine ja tõkestamine) 936 SE kiiret menetlemist ning vastuvõtmist.

Eelnõuga antakse pankadele selgem õiguslik alus pettusekahtlusega maksete ajutiseks peatamiseks ja pettustega seotud info vahetamiseks. Rõhk on võimaldada petturite vastu tegutseda enne, kui raha on jäädavalt kadunud.

Eelnõu järgi võib pank põhjendatud pettusekahtluse korral makse ajutiselt peatada, et asjaolusid kontrollida, või põhjendatud kahtluse korral maksejuhise täitmisest keelduda. See puudutab olukordi, kus inimest on võidud eksitada või manipuleerida tehingut tegema – näiteks juhul, kui ta usub, et suhtleb pangaga, kuigi tegelikult juhendab teda pettur. Vajadusel võtab pank inimesega ühendust, et kontrollida, kas ta soovib makset tegelikult teha.

Lisaks luuakse pankadele õiguslik alus vahetada pettuste tõkestamiseks vajalikku infot teiste pankade, Politsei- ja Piirivalveameti ning Riigi Infosüsteemi Ameti küberturbe osakonnaga. Praegu puudub pankadel võimalus sellist infot kiiresti jagada, kuigi pettustega seotud raha liigub sageli sekunditega

² [Eelnõu - Riigikogu](#)

edasi. Seadusmuudatuste tulemusel saavad pangad kahtlaste makseülekannete puhul (nt maksete ebatavaline muster, eri riikidesse maksete teostamine) operatiivselt üksteisega suhelda ja vastavaid meetmeid rakendada – nt täiendavate kontrollide tegemine juhul, kui kahtlase ülekande saaja konto asub ühes neist pankades. Samuti tõhustatakse infovahetust elektroonilise allkirjastamise teenuse pakujatega, kes saavad kontrollida, kas makse allkirjastati allkirjastajaga seotud arvutist või nutiseadmest või kuskilt mujalt.

Muudatused aitavad kaasa ka rahapesu tõkestamisele ning on seotud Euroopa Liidus kokkulepitud uue makseteenuste regulatsiooniga, mille eesmärk on tugevdada pettusevastaseid meetmeid kogu Euroopa Liidus.

Kooskõlastusringi on läbinud Vabariigi Valitsuse 22. juuni 2006. a määruse nr 140 „Nõuded sideteenuse osutamisele ja sidevõrkude tehnilised nõuded“ muutmise³. Määruse eesmärk on tõhustada meetmeid finantspettuste ennetamiseks ja tõkestamiseks. Eelnõu väljatöötamisel on osalenud Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet ning Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit.

Määrus kohustab kõiki numbripõhise sideteenuse osutajaid (st telefoni- ja mobiiltelefoniteenuse osutajaid) kasutama võltsnumbrite vastaseid meetmeid. Määrus loob selgema õigusraamistiku ja tugevdab sideteenuse osutajate õigust rakendada tehnilisi ja organisatsioonilisi meetmeid helistaja numbri võltsimise tuvastamiseks ja tõkestamiseks. Muudatuste tulemusena väheneb petukõnede ja -sõnumite jõudmine kasutajateni, paraneb sideteenuste turvalisus ning väheneb pettustega seotud rahaline kahju.

Riigil on värskest valminud finantspettuste ennetamise kommunikatsioonistrateegia, mille peamiseks eesmärgiks on toetada inimese suutlikkust pettusi ära tunda ja neile vastu seista. Riigi, aga ka erasektori partnerite sõnumid ja tegevus peavad aitama vähendada häbitunnet; hoida ühiskondlikku ohutaju ning kinnistada praktilist käitumist pettuse olukorras. Peamised kaasatud riigiasutused, kes pettuste vastase võitlusega Eestis tegelevad, on Rahandusministeerium, Justiits- ja Digiministeerium, Siseministeerium, Politsei- ja Piirivalveamet, Riigi Infosüsteemi Amet, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, Prokuratuur ja Eesti Pank.

Rahandusministeeriumi eestvedamisel on koostatud finantspettuste tõkestamise tegevuskava. Tegevuskavas on Justiits- ja Digiministeeriumi ülesandeks regulaarne (1x aastas) kelmuse kuritegude ülevaate koostamine, tegemaks andmepõhiseid ja reaalselt olukorda arvestavaid poliitilisi otsuseid, samuti vajalike eelnõude ettevalmistamine.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

³ <https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/56cc43ab-95af-4099-90cf-7fa5300ac426>